Kuvailevan metatiedon asiantuntijatyöryhmän (KUMEA) ja MusaMelinda-työryhmän raportti vuodesta 2016

KUMEA-työryhmä

Toimenkuva

- Keskittyy kuvailevaan metatietoon
- Neuvonta- ja keskustelufoorumi kirjastojen kuvailevan metatiedon (luetteloinnin) parissa toimiville henkilöille ja muille kiinnostuneille
- Voyager- ja Aleph-luettelointi, RDA-kuvailuohjeet, MARC 21 -formaatti, auktoriteetteihin liittyvä ohjeistus sekä luettelointijärjestelmiin liittyvät määritykset. Päävastuu sisällönkuvailun ohjeistamisesta on ollut Sisällönkuvailuverkostolla
- Voyager-järjestelmän luettelointimoduuleihin sekä Aleph-luettelointiohjelmaan liittyvä testaus, virheraportointi ja kehittämisehdotukset
- Kuvailusuositukset erityisesti Suomen Voyager- ja Aleph-kirjastoille ja myös muille kirjastoille Melinda-metatietovarannon laajentuessa
- Datamallien, formaattien, kuvailusääntöjen ja vastaavien metatiedon osa-alueiden kehityksen seuraaminen ja kehittämiseen osallistuminen
- Kuvailun koulutustarpeiden kartoitus ja koulutuksen suunnittelu

Työryhmän jäsenet toimikaudella 2016-2017

- Anne Andersson (Åbo Akademis Bibliotek)
- Ville Huhtala (Helsingin yliopiston kirjasto)
- Ulla Ikäheimo (Kansalliskirjasto / Kirjastoverkkopalvelut)
- Sirpa Janhonen (Varastokirjasto) (puheenjohtaja)
- Mervi Kivirinta (Diakonia-ammattikorkeakoulun kirjasto)
- Mirja Lampola (Aalto-yliopiston kirjasto)
- Eeva-Riitta Peltonen (Tampereen kaupunginkirjasto –Pirkanmaan maakuntakirjasto)
- Jaana Uurasjärvi (Eduskunnan kirjasto)
- Anne-Mari Salmela (Turun yliopiston kirjasto)
- Kukka-Maritta Taskinen (Savonia-ammattikorkeakoulun kirjasto)
- Kiti Vilkki-Eriksson (Kansalliskirjasto / Tutkimuskirjasto)

Viestintä/tiedotus

Tiedotuskanavina kirjastoverkolle on käytetty sähköpostilistoja voy-cat@helsinki.fi ja me-luetteloijat@helsinki.fi Jälkimmäinen lista on tarkoitettu kaikille kirjastojen kuvailutyötä tekeville ja kuvailutyöstä kiinnostuneille. Työryhmän julkistetut pöytäkirjat ja valmiit ohjeistukset ovat vapaasti luettavissa Kumean Kiwi-alustalla. Ryhmän sisäistä viestintää varten on käytetty listaa kumea-posti@helsinki.fi.

Työryhmän toiminta vuoden 2016 aikana

Työryhmä kokoontui vuoden 2016 aikana kaikkiaan kaksikymmentä (20) kertaa, joista 12 kertaa oli lähikokouksia. Kokouksista kolme oli kahden päivän pituisia. Kokouksista kahdeksan (8) oli parin tunnin ACP-etäkokouksia, joista seitsemässä (7) työstettiin MARC 21/RDA sovellusohjetta. Näistä

ei ole erillistä pöytäkirjaa vaan käsitellyt asiat on päivitetty suoraan sovellusohjeeseen tai työryhmän omaan työtilaan. Yhdestä ACP-kokouksesta on pöytäkirja, jossa yksi aihe oli Voyager päivitys vuoden vaihteessa. Ryhmän pöytäkirjat ovat luettavissa: kokoukset 2016.

Työryhmä järjesti yhdessä Sisällönkuvailutyöryhmän kanssa Finna -päivän 14.12. Päivän aikana Finna -toimiston väki esitteli Finnan toimintaa sekä vastasi työryhmien ennakkokysymyksiin, joissa aiheina olivat mm. Finnan haut. Päivän tavoitteena oli tiedonkulun edistäminen eri toimijoiden välillä ja tämä tavoite saavutettiin päivän työskentelyssä. Jatkossa yhteistyötä tullaan tekemään tarpeen mukaan.

Työryhmän jäsenet osallistuivat myös 18.11. Kansalliskirjaston järjestämään RIMMF-työpajaan, jossa tutustuttiin RDA-kuvailuun käytännön tasolla Kiven Seitsemän veljestä -teoksen esimerkkien kautta.

Kokousasiat

Kokouksissa on käsitelty hyvin käytännönläheisiä kuvailukysymyksiä, kuten aikaisempinakin vuosina. Lähipäivistä kaksi keskittyi pelkästään MARC 21 -sovellusohjeen muokkaamiseen RDA-muotoon. Tätä työtä jatkettiin ACP-kokouksissa.

- RDA:n käyttöönotto: Kansallisen kirjastoaineistojen kuvailun ohjausryhmän laatimien RDA-linjausten kommentointi ja tarkennuksien tekeminen, kansallisten linjausten laatiminen Melinda-metatietovarannon kuvailussa sekä suomalaisten esimerkkien laadinta RDA-sääntötekstiin
- RDA:n käyttöönottoon liittyvät toimenpiteet: konversio, aineistokohtaiset ohjeet ja Melindan tallennusalustat ja pikaohjeet (esimerkiksi RDA-monografia)
- Melindan kuvailukäytäntöjen linjaukset primaari- ja poimintaluettelointiin sekä konversiossa syntyneiden hybriditietueiden käsittelyyn
- Kirjastoista tulleisiin kysymyksiin vastaaminen, esimerkiksi MARC 21 -formaatin soveltaminen RDA-kuvailusääntöihin eri aineistotyyppien osalta
- Kuvailusääntöjen ja formaatin soveltaminen yleensä
- MARC 21 -sovellusohjeen päivittäminen RDA-muotoiseksi ja sen ylläpito
- Metatietosanaston kehittämiseen osallistuminen
- Tiedottaminen tulevista kokouksista ja koulutuksista, jotka ovat Melindan tuottajille suunnattuja

Vuodelle 2017

- RDA-kuvailuohjeet ja linjaukset, RDA-kouluttaminen ja ohjeiden jalkauttaminen kirjastokentälle
- Melindan laajeneminen: uudet aineistotyypit (esimerkiksi elokuvat, pelit), eri kuvailukäytäntöjen yhdistäminen
- Metatietosanaston kehittämiseen osallistuminen
- Käyttöoikeuksien metatieto ja sen ohjeistaminen kirjastoille
- Tutkimusdatan kuvailu
- Eri tietomallien ja kuvailusääntöjen (mm. BIBFRAME ja RDA) kansainvälisen kehityksen seuraaminen ja kansallinen kehittäminen

- Uuden kirjastojärjestelmän hankintaan liittyvät kuvailuasiat
- Yhteistyö eri ryhmien kanssa, esimerkiksi sisällönkuvailu ja kuvailustandardi -työryhmät
- Metadatan ja Finnan suhde

Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmällä on hyvin laaja ja monitahoinen toimiala. Yhteistyö eri ryhmien ja asiantuntijatahojen kanssa on edelleen tärkeää.

Metatietovarannon musiikkityöryhmä MusaMelinda

MusaMelinda-työryhmä toimii Kuvailevan metatiedon asiantuntijaryhmän yhteydessä. Sen tarkoituksena on luoda yhteiset periaatteet musiikkiaineiston kuvailulle metatietovarantoon.

Musiikkityöryhmän jäsenet 2016-17:

- Ilkka Haataja, Taideyliopiston Sibelius-Akatemian kirjasto (puheenjohtaja)
- Ilona Heinonen, Tampereen kaupunginkirjasto
- Heli Pohjola, Raision kaupunginkirjasto
- Tiina Tolonen, Oulun ammattikorkeakoulun kirjasto
- Tommi Viitamies, Helsingin kaupunginkirjasto
- Ulla Ikäheimo, Kansalliskirjasto, Kirjastoverkkopalvelut (sihteeri)
- Tarja Mäkinen, Kansalliskirjasto, Kirjastoverkkopalvelut
- Katerina Sornova, Kansalliskirjasto, Tutkimuskirjasto

Työryhmän tavoitteet:

- Melindan musiikkiaineiston kuvailun periaatteiden määrittely ja kehittäminen sekä suositusten ylläpito
- Datamallien, formaattien, luettelointisääntöjen ja vastaavien metatieto-osa-alueiden (RDA, Bibframe ym.) kehityksen seuraaminen ja kehittämiseen osallistuminen musiikkiaineiston kannalta
- Musiikin luetteloinnin koulutustarpeiden kartoitus ja mahdollinen kouluttaminen

Ryhmä toimii kiinteässä yhteistyössä musiikin luokitus- ja luettelointiryhmä Luumun kanssa.

MusaMelinda piti vuoden aikana viisi lähikokousta. RDA-kuvailuun siirtyminen työllisti ryhmää, koska RDA-kuvailuohjeet vaikuttavat musiikkiaineiston kuvailuun ja hakuihin jossain määrin enemmän kuin muun aineiston kuvailuun. Kuvailu alkoi varsinaisesti vasta huhtikuussa 2016 tehdyn RDA-konversion jälkeen. Musiikkiaineiston RDA-kuvailun pikaohje valmistui syksyllä, mutta varsinainen laaja sovellusopas on edelleen tekeillä.

Musiikin pääesittäjyys ja sen merkitseminen RDA-kuvailuun nousi valtakunnalliseksi keskustelun aiheeksi. Uusien sääntöjen mukaan esittäjästä ei voi tehdä pääkirjausta, mikä vaikuttaa erityisesti yleisten kirjastojen populaarimusiikin tiedonhakuun. Aiheesta järjestettiin laaja musiikkikirjastojen kokous 14.3. Kirjastojärjestelmien kanssa sovittiin järjestelystä ja siirtymäajasta huhtikuulle 2017.

Vuonna 2017 jatketaan RDA-sovellusoppaan tekoa ja ohjeiden päivittämistä. Ryhmä kommentoi Melindan musiikkiaineiston käsittelyä, erityisesti osakohteita, asiasanoitusta ja mahdollisia toimija- ja teosauktoriteetteja. Yhteistyö muiden kuvailuryhmien on erittäin tärkeää.